RAHANDUSMINISTEERIUM

Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond
Riigikontroll

Teie

Meie 14.08.2002 nr I-1.13/9922

Riigikontrolli arvamus Riigikassa halduses olevate vahendite olemi ja paigutuste aruande kohta

Austatud Pr. Karniol

Täname Teid meeldiva koostöö eest auditi läbiviimisel. Käesolevaga esitame omapoolsed kommentaarid ja seisukohad.

Riigi raamatupidamises valitsevate ebakõlade kõrvaldamiseks on Rahandusministeerium alustanud riigi raamatupidamise ümberkorraldamisega. Töögrupi, mille kooseisus on ka Riigikontrolli vastava ala spetsialistid, töö tulemusena on valmimisel riigiarvestuse üldmetoodika ja riigiraamatupidamise üldeeskiri. Üldeeskiri ja selle osana kehtestatav kontoplaan saavad aluseks ka riigikassa raamatupidamisarvestuse ümberkorraldamisel. Samuti täpsustub Eesti Vabariigi kui ühe raamatupidamissubjekti arvestus kontserni kolmel tasandil ning Riigikassa kui konsolideeriva üksuse roll.

Viiviste aruandluses kajastamisel oleme lähtunud konservatiivsuse printsiibist, mis tuleneb viivise kui leppetrahvi majanduslikust sisust. Enne 1.juulit 2002 tekkinud võlasuhetele rakenduvas TsK-s sätestatud leppetrahvi mõistest kui ka Riigikohtu lahendites väljatoodud tõlgendustest ilmneb, et leppetrahvil on kaks peamist funktsiooni: 1) selle arvel kaetakse kohustuse täitmata jätmise või mittenõuetekohase täitmisega teisel poolel tekkinud kahju; 2) tegemist on lepingu rikkumises süüdi oleva võlgniku majandusliku karistusvahendiga. Seaduse mõte on, et leppetrahv ei tohiks olla võlausaldajale rikastumise allikaks. Selleks annab TsK § 194 kohtule õiguse leppetrahvi vähendada, kui tasumisele kuuluv leppetrahv on ülemäära suur võrreldes kreeditori kahjuga. Seega ei lähtu kohus leppetrahvi vähendamisel mitte nõude summast, vaid kreeditoril tegelikult tekkinud kahjust. Seda põhimõtet on Riigikohus mitmes oma lahendis väljendanud. Eelnevast järeldub, et riigi poolt viivise nõude vähendamine tegelikult viivitusega tekitatud kahju summani ei ole käsitletav riigile kahju tekitamisena. Viivise vähendamisel tegeliku kahjuni on pigem tegemist riigi poolt alusetust rikastumisest hoidumisega. Kuna rahandusministrile ei ole välislaenude edasilaenamise lepingute sõlmimisel kohustuslikku leppetrahvi (s.h. viivise) määra seadusega ega Vabariigi Valitsuse õigusaktiga ette kirjutatud, on leppetrahvi konkreetses suuruses kokku leppimine rahandusministri otsustada. Seda tingimusel, et riigile ei tekitata kahju ning kahju mittetekitamist on võimalik tõendada (konkreetsete arvestustega põhjendada). Eeltoodud tõlgendusest lähtuvalt leiame, et viiviseid ei ole korrektne kajastada raamatupidamisarvestuses tekkepõhiselt, vaid seda tuleb teha kassapõhiselt vastavalt reaalsele laekumisele.

Suur-Ameerika 1
15006 Tallinn

Reg. kood 70000272

Telefon: (0) 611 3558
Faks: (0) 696 6810
http://www.fin.ee

E-post: info@fin.ee
kantselei@fin.ee

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 14.08.02
Reg nr 2-7.1-FA/02/1294-2

Võlakirjade arvestuse korraldamisel oleme lähtunud eesmärgist, et arvestus kajastaks võimalikult objektiivselt ka tehingu majanduslikku iseloomu. Võlakirjade soetamisel järelturult tuleb tasuda müüjale viimasest kupongimaksest kuni soetuspäevani kogunenud intress. Ettemakstud intressi katab võlakirja väljaandja, tasudes järgneval kupongimakse päeval kogu perioodi intressi võlakirja omanikule. Oleme seisukohal, et kajastusviis, mille puhul lisaks põhisummale on bilansis kajastatud nõudena ka ettemakstud intress, peegeldab selgemalt intressitulu kujunemise loogikat. Sarnaseid arvestuspõhimõtteid rakendavad ka krediidiasutused.

Kogu Rahandusministeeriumi halduses olevate riigi ajutiselt vabade vahendite ning reservide haldus toimub ühendkontserni põhimõttel - allkontod on avatud eriliigiliste tulude laekumiseks ning kulutuste tegemiseks kehtestatud limiitide ulatuses ühe pangapäeva jooksul. Pangapäeva lõppedes balansseeritakse tulud/laekumised koondkontole ning koondkonto vahendite arvelt sooritatakse kulutused. Selline lähenemine võimaldab juhtida päevasisest likviidsust ning tagada maksimaalse tulu teenimise võime, kuna koondkontole kogutakse kokku kogu päevalõpu rahaliste vahendite jääk ning sellele rakendatakse automaatse üleöödeposiidi teenust. Koondkontole kogutud vahendid jaotatakse arvestussüsteemis balanseerimiskannete alusel erinevateks reservideks.

Mitme reservi vahendite summeerimine paigutustehingute sooritamisel võimaldab kasu saada paremast hinnastamise poliitikast, kuna raha-ja kapitaliturgudel rakendatakse alati soodsamat hinda suurematele tehingutele. Ühendatud investeerimistehingud võimaldavad väiksemad tehingute kulusid, mille iseloomulikuks näiteks on võlakirjatehingud, kus kasutatakse tehingu tükihinda, ehk võrdne tasu tuleb maksta 10 või 10 000 väärtpaberi soetamisel. Madalamad arvehooldustasudest saavutatakse väärtpaberite koondamisel ühisele väärtpaberiarvele, kuna hooldustasud vähenevad arvel hoitavate väärtpaberite koguste kasvades. Mitme investeerimisinstrumendi puhul on raha-ja kapitaliturgudel kasutusel ka mahu minimaalpiirang.

Oleme jätkuvalt seisukohal, et raamatupidamissüsteemis suudame tagada erinevate reservide piisava eristamise ning reservide füüsiline eristamine eraldi arveldus- ja väärtpaberikontodel pole majanduslikult põhjendatud.

Piirangud kassatagavara paigutustele on kehtestatud VV määrusega nr. 268 13/09/99 "Riigi raha haldamise põhimõtted ja korra kinnitamine"

Loodame edasiviiva koostöö jätkumisele ka tulevikus.

Lugupidamisega

Harri Õunapuu
Minister

Ülle Mathiesen 611 3250
ülle.mathiesen@fin.ee